książkiklasybusiness
księgarnia internetowa

IDŹ DO
PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ
SPIS TREŚCI

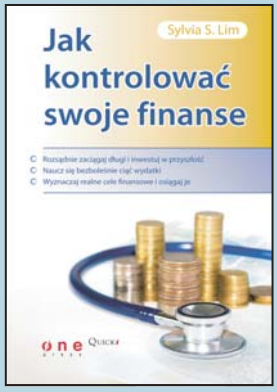
KATALOG KSIĄŻEK
KATALOG ONLINE
ZAMÓW DRUKOWANY KATALOG

TWÓJ KOSZYK
DODAJ DO KOSZYKA

CENNIK I INFORMACJE
ZAMÓW INFORMACJE O NOWOŚCIACH
ZAMÓW CENNIK

CZYTELNIA
FRAGMENTY KSIĄŻEK ONLINE

Jak kontrolować swoje finanse

Autor: Sylvia S. Lim
Tłumaczenie: Michał Szolc
ISBN: 83-246-0223-2
Tytuł oryginału: Simply Essential Personal Budgeting Kit
Format: A5, stron: 128

Czy zdarzyło Ci się obudzić w środku nocy i myśleć o kłopotach finansowych? A może sprawy finansowe w ogóle nie pozwalają Ci zasnąć? Z trudem wiążesz koniec z końcem? Masz problemy ze spłacaniem kredytu? Obawiasz się, że nie będzie Cię stać na godną emeryturę? Na samą myśl o comiesięcznych wydatkach boli Cię głowa? A może starasz się o tym wszystkim nie myśleć?

Jeśli na którekolwiek z tych pytań odpowiedziałeś „tak”, to ta książka jest dla Ciebie. Pomoże Ci ogarnąć całość Twoich finansów i kształtować je według Twojej woli. Przeczytaj ją i zastosuj zawartą tu wiedzę, a Twój portfel zacznie Ci służyć, zamiast utrudniać życie. Zacznij konsekwentnie planować przychody i wydatki. Zapewne nie staniesz się przez to milionerem, ale uwierzysz, że rozsądne gospodarowanie przynosi korzyści i rozładowuje stres wynikający z niepewności finansowej.

Twoja przyszłość jest w Twoich rękach. Zacznij traktować pieniądze z szacunkiem i powagą i dowiedz się, co mogą dla Ciebie zrobić. Zacznij już dziś budować swobodę finansową. Dowiedz się, jak:

- zaplanować dobry budżet: ile naprawdę masz i ile jesteś winien;
- planować wydatki: dzienne, tygodniowe, miesięczne i roczne;
- zmienić styl życia na taki, który pomoże Twoim finansom;
- oszczędzać na emeryturę;
- określać bezpieczny pułap zadłużenia;
- inwestować: bezpiecznie i z zyskiem;
- minimalizować wielkość przyszłych podatków;
- szukać informacji o kredytach i poradach finansowych.

W zastosowaniu zdobytej wiedzy pomogą Ci gotowe szablony do planowania swoich finansów.

Wydawnictwo Helion
ul. Chopina 6
44-100 Gliwice
tel. (32)230-98-63
e-mail: helion@helion.pl

książkiklasybusiness

SPIS TREŚCI

1 Po co sporządzać budżet? 5

Budżetowanie finansowe 6

Czynnik stresu 7

Czynnik strachu 10

Definiowanie swoich celów finansowych 12

2 Budżet 17

Kontrola wydatków 17

Wydatki dzienne 18

Wydatki tygodniowe 21

Wydatki roczne 27

Kontrola przychodów 29

Wyliczanie stanu posiadania netto 34

3 Zarządzanie wydatkami 41

Analiza i weryfikacja wydatków 41

Zmiana stylu życia 49

4 Zarządzanie długiem 53

Spłata kredytu konsumpcyjnego i kart kredytowych 54

Spłata kredytu hipotecznego 56

Twoja ocena kredytowa 59

5 Zarządzanie oszczędnościami 65

Oszczędzać więcej niż na rachunku bankowym 65

Ryzyko a zwrot z inwestycji 67

Różne rodzaje inwestycji 68

Inwestycje bezpieczne 68

Inwestycje przychodowe 69

Inwestycje wzrostowe 71

Fundusze inwestycyjne 72

ABC oszczędzania na emeryturę 76

6 Strategie planowania finansowego 85

Planowanie podatkowe 85

Planowanie spadkowe 87

7 Ciesz się życiem 91

A Wskazówki dotyczące oszczędzania 95

B Źródła informacji i strony internetowe 101

Słownik pojęć 103

3
ZARZĄDZANIE WYDATKAMI

Skoro dotarłeś już do tej części poradnika, powinieneś mieć już wypełnione arkusze *Cele Finansowe*, *Wydatki Dzienne*, *Wydatki Tygodniowe*, *Wydatki Roczne*, *Przychody i Stan Posiadania Netto*. Wiesz już, ile wydajesz i zarabiasz w ciągu roku, ile jesteś wart i co najważniejsze, jakie są Twoje cele finansowe.

Nie liczy się, ile zarabiasz, ale co z tym robisz.

Prawdopodobnie zorientowałeś się już, że osiągnięcie tych celów będzie wymagało modyfikacji przyzwyczajeń zakupowych, a może nawet stylu życia. Nie panikuj! Nawet najmniejsza zmiana może wiele znaczyć. W tym rozdziale skupimy się na określeniu, jakie zmiany będą potrzebne i jak przeprowadzić je w możliwie najmniej przykry sposób.

Analiza i weryfikacja wydatków

Zacznij od przyjrzenia się arkuszowi *Cele Finansowe*. Podsumuj miesięczne kwoty dla celów oznaczonych najwyższym priorytetem, a otrzymasz łączną kwotę,

Będziesz zdumiony, gdy zobaczysz, ile wydajesz każdego dnia.

jaką musisz zaoszczędzić, by te cele osiągnąć. (Po osiągnięciu celów z priorytetem nr 1, zacznij oszczędzać na cele z priorytetem nr 2, 3 itd.). Pamiętaj, by pracować nad swoimi celami w horyzoncie miesięcznym. Nie od razu Kraków zbudowano. Bądź cierpliwy, a osiągniesz zaplanowane cele.

Czas pomyśleć o ograniczeniu wydatków. Pamiętaj, by starać się nie obcinać całkowicie wydatków w żadnej kategorii. Zamiast tego ograniczaj wydatki stopniowo.

Zamiast na przykład jeździć do pracy samochodem przez pięć dni w tygodniu i za każdym razem płacić 10 zł za parking, dwa razy w tygodniu, skorzystaj z komunikacji publicznej za 4 zł. Każdy taki dzień da Ci 6 zł oszczędności. Oznacza to 12 zł oszczędności tygodniowo, czyli ponad 600 zł rocznie!

Oto kolejny przykład: zamiast wypalać paczkę papierosów w ciągu dwóch dni, ogranicz palenie do jednej paczki na trzy dni. Oznacza to trzy papierosy dziennie mniej i około 60 paczek papierosów rocznie. Licząc 5 zł za paczkę, zaoszczędzisz w ten sposób 300 zł!

Małe kwoty się sumują. Gdy ograniczasz swoje wydatki, ważna jest każda kategoria. Złotówka tutaj, dwa złote tam, bardzo przybliżają Cię do osiągnięcia celów finansowych. Ogranicz swoje wydatki o 5 zł dziennie, a w trakcie roku da to 1 800 zł!

Widzisz, jak duże oszczędności można osiągnąć odkładając 5 zł dziennie? Jeśli weźmiesz pod uwagę odsetki, jakie możesz zarobić na kapitale w wysokości 1 800 zł, rezultat będzie jeszcze bardziej zaskakujący (więcej szczegółów na ten temat w rozdziale 5.). Zaczynasz uczyć się mądrego zarządzania swoimi pieniędzmi.

Następne zadanie ma pomóc Ci w ograniczaniu wydatków. Przygotuj kilka kopii **Arkusza 7: Weryfikacja Wydatków**. Zwróć uwagę na to, że arkusz ten jest dwustronny. Pamiętaj, by skopiować obie strony.

Będą Ci również potrzebne:

- ❑ wypełniony arkusz *Wydatki Roczne*,
- ❑ wypełniony arkusz *Wydatki Tygodniowe*,
- ❑ wypełniony arkusz *Cele Finansowe*,
- ❑ kalkulator,
- ❑ ołówek i gumka,
- ❑ zaciszne i dobrze oświetlone miejsce do pracy.

Wypełnij **Arkusz 7: Weryfikacja Wydatków** w następujący sposób:

1. Z arkusza *Wydatki Roczne* weź kwoty z kolumny *Suma roczna gosp. domowego* i wpisz je w kolumnie *Aktualne wydatki roczne* na pierwszej stronie arkusza **Weryfikacja Wydatków**.
2. Z arkusza *Cele Finansowe* weź kwotę z pola *Razem miesięcznie* dla celów z priorytetem 1 i wpisz ją w polu *(A)* znajdującym się na dole pierwszej strony arkusza **Weryfikacja Wydatków**.
3. Oblicz roczną kwotę niezbędnych oszczędności, mnożąc pole *(A)* przez 12. Wynik zapisz w polu *(B)*.
4. Weź teraz do ręki arkusz *Wydatki Tygodniowe* i przyjrzyj się poszczególnym kategoriom wydatków oraz podsumowania dla każdej z nich w kolumnie *Suma roczna*.

Żyj na miarę posiadanych środków.

Zakreśl te kategorie, w których czujesz, że stać Cię na oszczędności. Zastanów się, które wydatki możesz ograniczyć i o ile. Następnie przejdź na stronę drugą arkusza **Weryfikacja Wydatków**, na której zapiszesz i wyjaśnisz wszystkie możliwe cięcia w wydatkach. Znajdująca się tam kolumna *Odnośnik* będzie łącznikiem między Twoją notatką a odpowiednim wierszem ze strony pierwszej. Jeśli na przykład zdecydujesz się ograniczyć wydatki w kategorii „Rozrywka" o 500 zł rocznie poprzez zmniejszenie liczby wypożyczanych filmów z dwóch tygodniowo do jednego, zapisz to na stronie drugiej, a w kolumnie „Odnośnik" wpisz „6". Kwota ta (500 zł), znajdująca się w kolumnie „Roczne oszczędności" na stronie pierwszej, będzie miała w kolumnie „Odnośnik" taką samą wartość — „6".

5. Kontynuuj, aż wypełnisz obie strony arkusza **Weryfikacja Wydatków**. Pamiętaj o łączeniu ze sobą obu stron za pomocą kolumny *Odnośnik*.

6. Podsumuj kolumny *Zweryfikowane wydatki roczne* i *Roczne oszczędności*.

7. Popracuj nad tymi liczbami w taki sposób, by na 100 zł zbliżyć się do kwoty z pola *(B)*; oznacza ona oszczędności, jakie musisz uzyskać, by osiągnąć zaplanowane cele finansowe.

Teraz masz już plan, który doprowadzi Cię do realizacji celów.

Przykład 7. to arkusz **Weryfikacja Wydatków** wypełniony przez *Jana i Janinę Rodzinnych*. Zwróć uwagę na to, że:

ARKUSZ 7. WERYFIKACJA WYDATKÓW

(z arkusza Wydatki Roczne)	Aktualne wydatki roczne	Zweryfikowane wydatki roczne	Roczne oszczędności	Odnośnik
– Razem art. spożywcze i gosp. domowego	12 064	10 264	1 800	1
– Razem posiłki poza domem	5 240	3 680	1 560	2
– Razem wydatki osobiste	1 469	1 319	150	3
– Razem ubrania/buty	1 500	1 500	0	4
– Razem dojazdy	2 932	2 672	260	5
– Razem rozrywka	5 060	3 940	1 120	6
– Razem zdrowie	360	360	0	7
– Razem dzieci i rodzina	5 820	5 820	0	8
– Inne wydatki: – Działalność charytatywna	120	120	0	9
– Papierosy	1 300	780	520	10
– Rachunki telefoniczne	104	52	52	11
– Letni obóz koszykarski Zuzy	100	100	0	12
– Art. I inne wydatki szkolne	210	210	0	13

Opłaty miesięczne

Czynsz	9 600	9 600	0	14
Prąd i gaz	600	570	30	15
Woda i ogrzewanie	420	420	0	16
Opłaty telewizyjne	420	420	0	17
Telefony i internet	960	600	360	18
Rata za samochód	4 200	4 200	0	19
Alimenty i inne wydatki na dzieci			0	20
Dodatkowe składki na fundusz emerytalny	2 400	2 400	0	21
Spłata kredytu studenckiego			0	22
Spłata pożyczki lub linii kredytowej			0	23
Karta kredytowa nr 1 – odsetki i opłaty	540	540	0	24
Karta kredytowa nr 2 – odsetki i opłaty	540	540	0	25
Karta kredytowa nr 3 – odsetki i opłaty			0	26
Dodatkowe ubezpieczenie zdrowotne			0	27
Inne opłaty miesięczne			0	28
– opłaty mieszkaniowe	1 140	1 140	0	29
– opłaty bankowe	300	180	120	30

Inne wydatki

Podatek od nieruchomości	100	100	0	33
Ubezpieczenie mieszkania lub domu	250	225	25	34
Ubezpieczenie i rejestracja samochodu	900	800	100	35
Ubezpieczenie na życie	700	700	0	36
Opieka medyczna i dentystyczna	500	500	0	37
Opłaty za członkostwo w organizacjach			0	38
Wakacje	2 000	2 000	0	39
Inne wydatki roczne			0	40
			0	41
			0	42
				43
				44
Razem	61 849	55 752	6 097	
Z arkusza Cele Finansowe	500	**x 12 =**	6 000	
	(A)		**(B)**	

ARKUSZ 7. CIĄG DALSZY

JEJ będą wydawać o 15% mniej na art. spożywcze i gosp. domowego. Będą kupować raz w tygodniu,	1
na wyprzedażach, większe ilości i mniej gotowych potraw.	
Janina ograniczy kwoty przeznaczone na posiłki w restauracjach dwa razy w miesiącu do 100 (ze 165 zł).	2
JEJ ograniczą liczbę wizyt u fryzjera z jednej na 6 tygodni do jednej na 2 miesiące.	3
Janina będzie raz w tygodniu jeździć do pracy na rowerze i zaoszczędzi 5 zł na parkingu.	5
JEJ ograniczą wydatki na rozrywkę o 1 120 zł – wizyta w teatrze lub koncert raz na dwa miesiące, a nie raz na miesiąc.	6
Ograniczenie wydatków na gry losowe do 10 zł tygodniowo (z 20 zł tygodniowo).	
Janina ograniczy palenie i związane z tym wydatki do 15 zł tygodniowo (z 25 zł).	10
Ograniczenie korzystania z telefonów publicznych o 50%.	11
Ograniczenie zużycia prądu, ogrzewania i gazu o 5%.	15
Cała rodzina ograniczy wydatki na rozmowy telefoniczne do 50 zł miesięcznie.	18
Wynegocjowanie nowych warunków z bankiem – lepszych o 15 zł miesięcznie.	30
JEJ zorientowali się, że ich nieruchomość jest nadmiernie ubezpieczona. Zmienili więc strukturę ubezpieczenia	34, 35
i zwiększyli stawkę ubezpieczenia samochodu.	

1. Jan i Janina opisali na dwóch stronach, w jaki sposób chcą ograniczyć swoje wydatki w kilku kategoriach.
2. Janina zawsze chciała rzucić palenie. Zamiar ograniczenia wydatków i osiągnięcia swoich celów finansowych będzie dla niej dodatkową motywacją do ograniczenia, a może nawet rzucenia palenia.
3. Realizacja celów z najwyższym priorytetem wymaga zaoszczędzenia 500 zł miesięcznie, czyli 6 000 zł rocznie.
4. Przez zwykłe ograniczenie (a nie obcięcie) wydatków bez trudu zaoszczędzą oni rocznie 6 097 zł i w ten sposób zrealizują swoje cele — spłacą połowę zadłużenia na karcie kredytowej i zaoszczędzą 2 500 zł. I jeszcze zostanie im 97 zł!
5. Oprócz spłaty odsetek, Jan i Janina będą spłacali miesięcznie 292 zł zadłużenia na swoich kartach kredytowych. Zaczną od spłaty tej karty, która ma najwyższe oprocentowanie.
6. Ponadto co miesiąc będą odkładali 208 zł na specjalny fundusz awaryjny. Mogą również rozważyć przeznaczenie tej kwoty w trakcie pierwszych siedmiu miesięcy na spłatę zobowiązań na kartach kredytowych. Spowoduje to zwiększenie spłaty miesięcznego zadłużenia w tym okresie do 500 zł. Przez pozostałych pięć miesięcy będą mogli odkładać po 500 zł i lokować je na krótkoterminowej lokacie. Wcześniejsza spłata długu na kartach kredytowych spowoduje zmniejszenie kosztów z tytułu odsetek.

Jan i Janina muszą uważać, by ograniczając wydatki nie zaciągnąć nowych zobowiązań na kartach kredytowych. Dzięki dyscyplinie w ciągu dwóch lat spłacą swoje długi z tego tytułu i zaoszczędzą dodatkowo 5 000 zł! Ten nowy nawyk pozwoli im zaoszczędzić 1 200 zł na odsetkach i zwiększyć ich stan posiadania netto o 12 000 zł.

Ty również możesz dokonać takich modyfikacji w swoich finansach poprzez weryfikację przyzwyczajeń związanych z zakupami. Aby było łatwiej, spróbuj w następujący sposób:

Zapoznaj się ze strategiami weryfikacji wydatków, jakie znajdują się na tej stronie. Odkryjesz, że znacznie ułatwią Ci one zarządzanie pieniędzmi.

- *Najpierw oszczędności*. Kwotę przeznaczoną w danym miesiącu na oszczędności umieszczaj na osobnym koncie. Jeśli nie będziesz miał czego wydawać — nie będziesz wydawał.
- *Unikaj dużych płatności*. Gdy tylko to możliwe, staraj się płacić rachunki miesięcznie. Takie wydatki, jak np. składka ubezpieczeniowa są łatwiejsze w zarządzaniu, jeśli płatności wykonywane są miesięcznie. Sprawdź jednak, czy decydując się na taką opcję, w rezultacie nie zapłacisz więcej.
- *Spróbuj wydawać jak najrzadziej*. Zamiast na przykład kupować paczkę papierosów codziennie, kupuj jedną na półtora dnia. Chodź do fryzjera raz na siedem, a nie sześć tygodni. Spróbuj robić zakupy raz na dziewięć dni, a nie raz w tygodniu. W pracy kupuj kawę tylko dwa razy w tygodniu, a nie cztery.

Więcej podpowiedzi na temat oszczędzania znajdziesz na stronach 95 – 100.

Co jednak uczynić, jeśli już maksymalnie ograniczyłeś swoje wydatki i wciąż nie możesz opracować sensownego planu? Czytaj dalej. W następnym

podrozdziale jest mowa o tym, jak poradzić sobie w sytuacji, w której nie jesteśmy w stanie zaoszczędzić wystarczająco dużo, by zrealizować swoje cele.

Zmiana stylu życia

Być może okazało się, że weryfikacja wydatków nie wystarczy. Co możesz zrobić, gdy nie jesteś w stanie osiągnąć swoich celów, niezależnie od tego, jak restrykcyjnie podchodzisz do ograniczania wydatków na arkuszu **Weryfikacja Wydatków**?

Istnieją trzy sposoby na rozwiązanie tego problemu:

1. Sprzedać część swoich aktywów, a wpływami pokryć część zobowiązań.
2. Zmienić swój styl życia.
3. Zwiększyć swoje dochody.

Rzuć okiem na wypełniony przez siebie arkusz *Stan posiadania netto*. Przejrzyj listę rzeczy, które posiadasz (znajdują się one w sekcji *Aktywa*, po lewej stronie arkusza). Którą z tych rzeczy możesz sprzedać w całości lub częściowo? Ile zarobiłbyś na tej transakcji?

Przejrzyj również sekcję *Pasywa* (prawa część arkusza). Czy wpływy ze sprzedaży aktywów mogłyby pomóc w całkowitym lub częściowym wyeliminowaniu któregoś z Twoich zobowiązań? Pamiętaj, że z większością zobowiązań związane są odsetki. Eliminując lub redukując zadłużenie, równocześnie zredukujesz lub wyeliminujesz powiązane z nim odsetki.

Może Ci być trudno wyobrazić sobie, jak rodzina poradzi sobie z jednym samochodem zamiast dwóch lub jak będzie funkcjonować po zamianie samochodu rodzinnego na osobowy, czy też bez panoramicznego telewizora lub innych sprzętów elektronicznych. Pamiętaj: jeśli chodzi o styl życia, musisz stać twardo

na ziemi. Nie wszyscy muszą być posiadaczami sprzętu reklamowanego w telewizji. W najlepszym wypadku mieszczą się one w kategorii „miło by było mieć” — i to tylko wówczas, gdy Cię na nie stać.

Pozbądź się rzeczy, których nie potrzebujesz. Sprzedaj je przez ogłoszenie w lokalnym dzienniku lub na aukcji. Zamień te przedmioty w gotówkę, spłać długi lub powiększ swoje oszczędności. Ograniczenie stylu życia nie oznacza, że już zawsze będziesz się musiał obywać bez tych rzeczy. To rozwiązanie tymczasowe.

Być może masz zamrożone pieniądze w rzeczach, które nie są Ci potrzebne. Przejrzyj swój stan posiadania i sprawdź, bez czego mógłbyś się obejść. To samo zrób z usługami, za które płacisz.

Przeprowadź się do mniejszego domu i płać niższy czynsz lub ratę kredytową. Wystawne domy kosztują! Zrezygnuj z członkostwa w znanym klubie fitness i zapisz się do osiedlowego. Nie próbuj dorównać bogatym sąsiadom. Zapomnij o tym, co mają inni. Nie potrzebujesz tego, co najnowsze, najszybsze i największe. Kupuj to, czego potrzebujesz, nie zaś wszystko, czego zapragniesz.

Pamiętaj, że reklamy zaprojektowane są w taki sposób, by przekonać Cię do zakupu właśnie tego, *czego nie potrzebujesz*. Nie sposób być na bieżąco ze wszystkimi nowościami. Zdarza się, że niektóre przedmioty już w momencie zakupu są przestarzałe. A jeśli już koniecznie musisz coś kupić, produkty niemarkowe są często równie dobre jak markowe, a można je nabyć po znacznie niższej cenie.

No i wreszcie może okazać się, że aby osiągnąć zaplanowane cele, będziesz musiał ciężej pracować. Zastanów się nad nowym zajęciem, które pozwoli Ci na zarobienie dodatkowych pieniędzy. Pomyśl o pracy sześć dni w tygodniu zamiast pięciu. Rozważ też możliwość pracy wieczorami lub w weekendy. Być może wystarczy, jeśli będziesz w ten sposób pracował przez pięć albo sześć miesięcy. Jeśli ma Ci to pomóc w przezwyciężeniu trudności finansowych, to chyba warto.

Skoncentruj się na swoich celach finansowych. Czy naprawdę chcesz zatrzymać oba samochody, gdy jednocześnie masz trudności ze spłatą kredytu studenckiego w wysokości 10 000 zł? Czy jest Ci potrzebny panoramiczny telewizor, gdy nie radzisz sobie ze spłatą 8 000 zł zadłużenia na karcie kredytowej, z oprocentowaniem w wysokości 18% w skali roku? Czy koniecznie musisz mieszkać w 200-metrowym domu, którego czynsz pochłania 50% Twojej wypłaty? Zmodyfikuj swój styl życia i uwolnij się od finansowego stresu. Trzymaj się swoich celów finansowych.

Sprawdźmy, co udało Ci się dotychczas osiągnąć, postępując zgodnie ze wskazówkami z tego przewodnika:

Niech cele finansowe motywują Cię do trzymania się zaplanowanego budżetu.

- Zidentyfikowałeś realistyczne cele finansowe, które chcesz osiągnąć.
- Poznałeś schematy, według których wydajesz pieniądze.
- Poznałeś schematy, zgodnie z którymi uzyskujesz dochody.
- Wiesz już, co masz i co jesteś winien.
- Spojrzałeś krytycznie na swoje wydatki i ograniczyłeś je tak, by osiągnąć swoje cele.
- Przeanalizowałeś inne sposoby poprawienia swojej sytuacji finansowej, w tym sprzedaż aktywów, zmianę stylu życia i zwiększenie zarobków.

Wkroczyłeś właśnie na ścieżkę prowadzącą do finansowego spokoju i wolności. Nauczyłeś się, że oszczędzanie nie jest takie trudne. Wystarczy tylko zidentyfikować, na jakie cele idą Twoje pieniądze, i nieco ograniczyć te wydatki. Wiesz już, że można

zmienić styl życia na mniej konsumpcyjny bez pogorszenia jakości życia. Mając nieustannie na uwadze swoje cele finansowe, masz powód, by być ciągle skoncentrowanym.

Teraz już wiesz, że nikt nie zrobi tego za Ciebie. *Ty* sam jesteś odpowiedzialny za cele, jakie sobie wyznaczysz. Szanuj siebie i swoje decyzje. Ufaj, że Ci się powiedzie. Powtarzaj sobie, że jesteś w stanie osiągnąć dowolny cel finansowy, jaki sobie wyznaczysz, gdyż wiesz już, jak to zrobić, i zapisałeś to na papierze! Masz kontrolę nad swoimi pieniędzmi, nie zaś one kontrolują Ciebie.

Wiesz również, że determinacja i cierpliwość się opłacają i ostatecznie doprowadzą Cię do długotrwałej stabilności finansowej i pomogą, krok po kroku, w realizacji życiowych marzeń.

Mając w pamięci nowe założenia budżetowe, jesteś już gotów stawić czoła innym finansowym wyzwaniom. Rozdział 4. jest poświęcony zarządzaniu swoimi długami. Zajmiemy się w nim kartami kredytowymi, kredytem hipotecznym, a także przyjrzymy się procesowi określania zdolności kredytowej.